

SLUJRILE BISERICESTI ȘI ATRIBUȚIILE LOR

1. Biserica, bazându-se pe Sfânta Scriptură și pe Sfânta Tradiție, cunoaște de la început și până azi trei slujiri fundamentale. Ele pot fi numite fundamentale, pentru că au originea în Taina Hirotoniei și fără de ele Biserica nu poate exista. Homiascov a spus, pe drept cuvânt: «Dacă ar înceta hirotonia, ar înceta toate Tainele, afară de Botez și neamul omenesc ar fi rupt din har»¹. Ele sînt episcopatul, preoția și diaconatul.

Necesitățile de organizare unitară și de administrare ale Bisericii au impus de timpuriu ca din cele trei slujiri fundamentale să se ramifice încă unele slujiri. Astfel din episcopat s-au ramificat în sus treptele de mitropolit, de exarh și de patriarh, iar în jos cele de horepiscop, de episcop ajutător și de arhieru vicar. În Apus s-a mai dezvoltat în sus ca treaptă supremă cea de papă și, în legătură cu ea, cea de cardinal, deși aneori treapta de cardinal s-a dezvoltat și din treapta de hirotonie a preoției sau chiar a diaconatului. Din preoție, s-a ramificat în sus treapta de protopop, iar în jos cea de preot ajutător. În monahism din treapta de ieromonah (preot monah), s-a dezvoltat cea de protosinghel și de anhimandrit. Iar din diaconat s-a ramificat treapta de arhidiacon.

Toate aceste trepte ramificate trebuie să aibă harul primit prin hirotonie în una din cele trei trepte fundamentale. Actele de hirotonie prin care se ramifică din treptele de hirotonie, sau fundamentale, unele trepte în sus nu le dau acestora un har special, dat fiind că nici un har nu se dă în Biserica fără o Taină. Actele de hirotonie rezervă doar unele atribuții administrative speciale și unele onoruri treptelor ramificate în sus, pentru a menține mai ușor unitatea între membrii treptelor de hirotonie. Pentru treptele ramificate în jos nu există un act de hirotonie. Aceste ramificări se fac prin numiri sau instalări în acele posturi. Numal de la diacon în jos sînt unele trepte fără harul hirotoniei, cum este ipodiasconul, anagnostul, protopsalul și psalul. În Biserica primară au existat mai multe trepte de la diacon în jos pe baza hirotoniei.

Nu vom bli aici de gradele pur onorifice, cum sînt arhiepiscopul, primatul și patriarhul din Occident, care s-au ramificat din episcopat, sau de diferitele grade onorifice care s-au dezvoltat din preoție pentru a distinge pe unii preoți. Cele din urmă sînt legate de persoane, nu de scaune și ca atare încununează o slujire mai asidua și servesc de stimulente pentru o astfel de slujire și celorlalți.

Gradele fundamentale, pentru că își au originea în Taina Hirotoniei, constituie ierarhia hirotoniei, sau de drept divin; cele ramificate din ele formează ceea ce s-a numit ierarhia juridictională sau de drept bisericesc.

Propriu-zis, episcopul, preotul și diaconul devin și ei membri ai ierarhiei juridictionale prin numirea și înscăunarea lor la conducerea unei episcopii, a unei parohii sau prin încredințarea unui post de diacon. Astfel ierarhia juridictională nu e deci ierarhia hirotoniei intrată în funcțiune: treptele fundamentale — prin numirea hirotoniei, sau de drept divin; cele ramificate din ele formează ceea ce s-a numit ierarhia juridictională sau de drept bisericesc.

1. După Hans Schultze, *Der Kirchenbegriff der orthodoxen Kirche*, in «Zeitschrift für systematische Theologie», Berlin, Topelman, 1940, 17 Jahrg. «Vierjahreshefte» p. 447-448.

mlire; cele ramificate — prin numire și hirotonie. Mai precis, membrii treptelor fundamentale nu sînt numiți într-o funcțiune după hirotonie, ci însăși hirotonia lor se face pe baza numirii prealabile într-o funcțiune corespunzătoare treptei lor de hirotonie. Pe de altă parte, treptele ramificate nu sînt lipsite de hirotonia într-una din cele trei grade ale ierarhiei sacramentale de drept divin.

2. Aceasta arată că cele două ierarhii nu sînt despărțite între ele, că ele sînt identice în esența lor, că baza ambelor este hirotonia, cu excepția gradelor de la diaconat în jos. Îndeosebi în Orient ierarhia juridictională n-a rupt legătura întoarsă cu ierarhia sacramentală în nici una din treptele ei; juridictionalul nu e deșis sacramentalul, nu a devenit o mărime în sine, cum s-a înțeles în Apus prin treptele papi și ale unor cardinali și auziți, care, deși cu treaptă de hirotonie de preoți și de diaconi, au o juridicție mai mare decît a episcopilor.

De aceea nici nu s-ar putea vorbi de două ierarhii, una sacramentală și alta juridictională, ci, de una și aceeași, avînd un aspect sacramental și altul juridictional. Baza aspectului juridictional nu adaugă nimic la cel sacramental, ci actualizează numai ceea ce se cuprinde în cel sacramental.

Includerea aspectului juridictional în cel sacramental se arată în Orient și în faptul că treptele ramificate dintr-un grad de hirotonie nu exercită propriu-zis o juridicție cu oarecare caracter de poruncă asupra gradului de hirotonie din care au derivate, ci ramificările mai înalte nu numai au rol prezidial asupra celor mai puțin înalte. Patriarhii și mitropoliții nu poruncesc episcopilor, ci numai prezidează sinoadele lor și veghează la îndeplinirea hotărîrilor luate în comun în sinoade. Numai sinoadele au o juridicție asupra episcopilor și gradelor ramificate din episcopat, dar juridicția sinoadelor nu contrazice caracterul colegial al relațiilor dintre ei; e o juridicție cu un oarecare caracter special, pentru că autoritatea lor se constituie prin acordul liber al membrilor lor. Prin sinoade membrii treptei episcopale își manifestă ață libertatea și egalitatea cît și autoritatea pe care o au, prin comuniunea lor în egalitate, asupra lor înșiși. Numai în cazul aplicării de sancțiuni unor episcopi nu se cere acordul celor sancționați, căci prin aceste sancțiuni nu se face decît să se constate că acei episcopi s-au rupt din comuniunea de iubire a tuturor.

Din cele spuse reies următoarele principii în ce privește raportul aspectului juridictional cu cel sacramental în Biserica:

a) În cadrul nici unuia din cele trei grade ierarhice nu se produce propriu-zis o nouă ierarhizare, prin treptele ramificate din acel grad. Toate aceste trepte ramificate rămîn în raporturi de comuniune cu cele fundamentale. De aceea nu există propriu-zis decît o singură ierarhie: cea sacramentală, formată din cele trei trepte sacramentale. Subordonarea și asubordonarea nu există decît în raporturile dintre treapta episcopatului cu toate ramificările lui administrative și dintre cea a preoției și cea a diaconatului. Ierarhia în Biserica nu ființează propriu-zis decît prin gradele hirotoniei, sau prin harul dumnezeiesc, prin puterea dumnezeiască ce vine prin Sfintele Taine, din transcendenta divină.

b) Autoritatea de care toți se bucură unele ramificații organizatoric-administrative, derivate din gradele de hirotonie, e o autoritate delegată prin mijlocirea sinoadelor sau în mod colegial de către toți membrii egali ai sinoadelor sau ai episcopatului. Așa cum autoritatea sinoadelor e pe de o parte o autoritate asupra membrilor lor, pe de alta o autoritate ce se constituie prin acordul liber al membrilor lor egali, așa e și autoritatea treptelor juridictionale sau organizatoric-adminis-

trative superioare derivate din episcopat: e o autoritate asupra episcopilor concesă de ei toți împreună prin acord sinodal. E o autoritate emanată de la sinod, adică de la toți membrii lui. E autoritatea comunii între toți asupra fiecăruia în parte. Comuniunea e un apriori necesar al autorității gradului juridicțional superior derivat din episcopat. De aceea autoritatea acestui grad nu e totuși de mărimea autorității sinodului. Sinodul are oarecum prin sine autoritatea asupra membrilor lui, căci deși se constituie din acordul liber al episcopilor, ei nu pot funcționa ca episcopi fără acest acord liber între ei. Președintele sinodului și supraveghetorul îndeplinirii hotărârilor lui își derivă autoritatea de la sinod. El poate fi schimbat de membrii ierarhiei, fără ca sinodul să poată fi abolit. Sînt momente cînd sinodul poate funcționa și fără un președinte statornic, dar nu e nici o clipă în care un membru al ierarhiei episcopale să poată exercita o autoritate asupra celorlalți fără acordul lor, sau fără sinod. În orice caz, autoritatea președintelui sinodului episcopal se constituie prin concesiunea liberă a întregului episcopat și ea poate fi retrasă oricînd de acesta.

În Orient n-a existat precîlca unui președinte unic al sinodului episcopilor de pretutindeni și deci nici a unui supraveghetor unic al deciziilor lui, ci s-a exercitat practica mai multor președinți cu o anumită gradăție între ei, iar grija îndeplinirii hotărârilor sinodului ecumenic au preluat-o sinoadele locale cu președinții lor, într-o comuniune întreolaltă. Aceasta a dus chiar la obișnuința ca sinoadele locale să aibă nu numai grije îndeplinirii hotărârilor Sinoadelor ecumenice, ci și la ele însele, prin comunime între ele, hotărîri de importanță pentru întreaga Biserică, în îndelungata perioadă de la ultimul Sinod ecumenic și pînă azi. Gradația președinților a ținut seama de caracterul apostolic al scaunelor episcopale și de importanța orșelor în care se aflau aceste scaune.

Dar o-oarecare tendință de dezvoltare spre acordarea unor privilegii speciale președintelui prim se observă în Orient în rolul deosebit ce s-a conces de la o vreme Patriarhului de Constantinopol. De aceea s-ar putea cugeta posibilă o dezvoltare a ideii unui asemenea președinte al sinodului sau colegiului întregului episcopat mondial. Dar în nici un caz un asemenea președinte n-ar putea fi socotit ca episcop universal, sau ca avînd drepturi de dispunere asupra episcopatului mondial. El ar putea fi acceptat numai ca un președinte delegat de episcopatul universal dependent de acesta în funcția lui de președinte, dar nu stăpin al lui.

De o putere de la ele însele a treptelor superioare ramificate din preoție asupra treptelor inferioare poate fi cu atît mai puțin vorba cu cît toată preoția, cu toate ramificațiile ei, e subordonată episcopului. Numai episcopi ajutători și preoții ajutători sînt subordonați în exercitarea slujirii lor episcopilor conducători de eparhii și preoților conducători de parohii, întrucît ei nu au o eparhie, respectiv o parohie încredințată propriu-zis lor.

c) În al treilea rînd, e de observat că atribuțiile speciale concese ramificațiilor superioare ale celor trei trepte de hirotonie nu fac parte din slujirile sacramentale propriu-zise ale acestor trei trepte. Slujirile sacramentale le pot exercita, potrivit gradului lor de hirotonie, în mod egal, în cadrul oficiului atribuit lor, toți episcopi, respectiv toți preoții și diaconii, și nimeni altul fără o invitare din partea acestora, indiferent de ramificațiile lor sub raport administrativ.

Episcopi nu sînt privați de nimic din înțreita lor slujire sacramentală obținută prin hirotonie și exercitată în cadrul eparhiei încredințată lor de către mitropolit sau patriarh. Nici preoții de către protopop. Această concepție s-a păstrat în Orient.

Oarecare excepție fac aici ramificațiile inferioare, nu în ce privește capacitatea săvîșirii slujirilor lor obținute prin hirotomie, ci în ce privește dreptul exercitării lor după voia proprie. Ne gîndim la arhierii vicari și la preoții ajutători. Dar arhierii vicari sînt cu totul reduși ca număr și pot fi considerați ca niște excepții admise pe lîngă unii episcopi bătrîni sau bolnavi și pe lîngă patriarhii pentru ajutorarea lor în funcțiile ce le au pentru întreținerea legăturii între toți episcopi. Biserica primară nu i-a cunoscut și ideal ar fi ca nici azi să nu existe. Sau, în orice caz, cînd situații excepționale, restrînse ca număr, și fac necesari ar fi de dorit să se manifeste o oarecare colegialitate sau sinodalitate între episcopul titular și arhierii vicari, cu episcopul ca președinte, pentru ca colegialitatea episcopală să se manifeste pe toate planurile. De asemenea n-ar trebui să fie preoții ajutători, ci preoți egali, cu parohia împărțită între ei, sau un anumit consiliu al preoților dintr-o parohie, sau localitate, cu parohul ca președinte.

Aspectul juridicțional al ierarhiei poate însemna o oarecare restrîngere a exercitării aspectului sacramental al ei la ramificațiile administrative care nu au conducerea unor diocese sau parohii, dar nu o lîrgire a acestui aspect la ramificațiile superioare. O jurisdicție mai lărgă, în sensul prezidial, nu poate însemna și o putere sacramentală mai lărgă. O sferă mai lărgă de jurisdicție, în unicul sens prezidial în care se poate admite, nu ridică pe deîntîmîr ei mai sus în exercitarea puterii sacramentale. Dar o sferă de jurisdicție lipsită de independența ce compete respectivului grad de hirotonie, restrînge pentru respectiva persoană exercitarea puterii sale sacramentale.

O concepție care face dependentă pentru tot episcopatul exercitarea puterii sacramentale de o treaptă jurisdicțională mai lărgă, respectiv de treapta care preînde o jurisdicție extinsă la toată Biserica, la întregului episcopat, o dată cu independența lui jurisdicțională, dreptul exercitării prin el însuși a întregii sale puteri sacramentale și răpește episcopatului caracterul colegial sau sinodal.

În concepția care consideră exercițiul puterii sacramentale inalienabil persoanei care a fost hirotonită pentru respectivul grad sacramental, puterea sacramentală nu e subordonată celei organizatoric-administrative, pe cînd concepția care restrînge prin puterea organizatoric-administrativă exercițiul puterii sacramentale, subordonează puterea sacramentală celei jurisdicționale. Una din aceste concepții consideră necesară pentru unitatea Bisericii subordonarea gradelor organizatoric-administrative, sau jurisdicționale inferioare, celor superioare, pe cînd cealaltă consideră că această unitate se menține prin colegialitatea sau comuniunea care, ca realitate spirituală, își are sursa în harul hirotoniei.

În felul acesta, în Orient păstrarea legăturii între episcopi nu s-a considerat asigurată prin raporturi de subordonare și supraordonare în paguba sinodalității sau colegialității între ei și importanța atribuțiilor organizatoric-administrative sau jurisdicționale n-a copleșit importanța celor sacramentale. Dimpotrivă, unitatea și-a sorbit puterea din comuniunea între episcopi, susținută de același har, sau de același Duh al lui Hristos, comunicat prin aceeași hirotonie, ajutînd pe cei ce l-au primit să depășească individualismul lor, nu prin impunere exterioară, ci prin iubirea ce încrează în interiorul lor.

d) Funcțiile sacramentale ale întregii ierarhii a harului sînt: funcția învățătoarească, funcția sacramentală în sens strîns și funcția pastorală. Acestea au rămas în Orient în întregime în atribuția întregului episcopat, exercitate într-o comuniune colegială și sinodală.

Slujirea învățătoarească a rămas împreună cu celelalte două, în mod egal în seama episcopilor în comunione colegială și sinodală. Ea n-a trecut între slujirile gradului suprem de putere jurisdicțională și prin aceasta nu și-a pierdut caracterul de mijloc de comuniune între toți episcopii, sau de creare a unei alte ierarhii în cadrul ierarhiei episcopale a hirotonei.

Învățătura este și ea «învățătură dumnezeiească și minuitoare» și păstrarea și propovăduirea ei nealterată se face sub călăuzirea Duhului Sfânt (Ioan XVI, 13) și în comuniune. Nu în zadar Mîntuitorul Iesus Hristos folosește pluralul când incredițiază Apostolilor sarcina învățurii (Matei XXVIII, 19). Nu în zadar rezolvarea primei dispute doctrinale în vremea Apostolilor s-a făcut în sinod, și în sinod s-a trăit conștiința prezenței și lucrării iluminatoare a Duhului Sfânt (Fapte XV, 28). Învățătura nu se poate rupe de Taine și de pastorea sufletelor. «Slujirea cuvîntului e o slujire sacerdoțială», spune cardinalul Döpfner. Același cardinal mai spune: «Efectul cuvîntului nu e numai de a vorbi despre Har și despre Răscumpărare, ci de a le face efective. Vestirea cuvîntului lui Dumnezeu înseamnă a face prezentă, a realiza mîntuirea. Ea îți găsește o plenitudine mai mare în cuvîntul sacramental și atinge punctul maxim în vestirea morții Domnului în Euharistie». Trimiterea pentru slujirea învățătoarească este implicată în hirotonie, cum se vede în amănunțita mărturisire de credință, pe care o face candidatul înainte de hirotonia întru episcop. Dar judecata asupra acestei mărturisiri o face colegiul de episcopi care hirotonește pe noul episcop în numele Sinodului unei Biserici locale. Sfîntul Apostol Pavel pune la înima episcopului Timotei grija învățării atunci ca una din cele mai importante și absolut necesare pentru mîntuirea lui și a celor ce-l ascultă (I Tim. IV, 16; II Tim. I, 13). Comunicarea învățurii către alții este strîns legată de întărirea în harul episcopiei primit de Timotei (II Tim. II, 1-2, 15). «Propovăduiește cuvîntul, stăruie cu timp și fără timp, mustră, ceartă, îndeamnă, cu toată îndelungă-răbdare și învățătura» (II Tim. VI, 2), și spune Sfîntul Apostol Pavel celeilui Timotei. Propriu-zis, toată Epistola a doua către Timotei este un îndemn la învățarea credincioșilor, ca absolut necesară mîntuirii lor. Nu se poate gîndi episcop care nu învață și nici lucrare minuitoare a lui fără stăruința în învățatură. Ea ține tot așa de esențial de misiunea lui ca și săvîrșirea Sfințelor Taine. Aceste două sînt organic legate între ele, formînd un tot. Tot cardinalul Döpfner spune: «cele trei slujiri nu sînt în realitate *trei slujiri*, ci o singură slujire, privită aci sub un aspect, aci sub altul».

e) Un alt principiu care se cuvine remarcat în raportul strîns dintre aspectul sacramental și cel jurisdicțional al ierarhiei este următorul: întrucît treptele organizatoric-administrative, ramificate în sus, nu au atribuții sacramentale deosebite, se poate spune că ele nu au o referință directă la popor, ci sînt numai organe de legătură între membrii unei sau alteia din treptele de hirotonie. Poporul nu e folosit în năzuința după mîntuire mai mult de mitropolit sau de patriarh decît de un preot și de un episcop ca hirotomisitor al preotului. Definiții treptelor organizatoric-administrative superioare sînt organe prin care iubirea colegială între toți membrii unei trepte de hirotonie ia forme organizate. De aceea oricare membru al unei trepte fundamentale sau de hirotonie poate exercita atribuțiile acestei slujiri organizate a iubirii dintre ceilalți, dacă ceilalți sînt de acord, fără să fie necesar

2. Cuvîntarea înută la simposionul din 1989, care a dezbătut tema: «Preotul în lumea și în Biserica de azi». În «Il Regno. Documentazione» din 14 sept. 1989, p. 347.
3. *Ibidem*, p. 348.

un har special. Numai în mod indirect servirea organizată a iubirii între membrii unei trepte de hirotonie de către deținătorii, treptelor ramificate organizatoric-administrativ din respectiva treaptă de hirotonie au un efect asupra poporului bisericesc, întrucît asigură exercitiul iubirii în toată Biserica prin exercitarea ei pilduitoare între membrii ierarhiei. Dimpotrivă, raporturile de supunere și stăpînire între membrii ierarhiei poate exercita o influență în acest sens, deci defavorabilă și în raporturile dintre credincioșii mireni.

În acest sens treptele ramificate în sus din treptele fundamentale sau de hirotonie sînt trepte ale unei slujiri în plus. Căci prin ele e slujită în mod organizat nu numai iubirea între membrii ierarhiei, ci și iubirea acestuia față de popor. Susținînd comuniunea între membrii treptelor ierarhice, aceste ramificații servesc unitatea Bisericii într-un mod superior celui care o servește prin raporturi de dominiare, iar accesia e de folos întregului popor.

3. Ierarhia, care se reduce în esență la cele trei trepte de hirotonie și care manifestă în cadrul fiecăreia dintre ele duhul comuniunii, reprezintă în raportul ei cu poporul credincios semnul transcendenței divine, care se pogoră cu servirea ei minuitoare la oameni.

Tocmai de aceea ierarhia nu rupe continuitatea nici cu poporul credincios. Duhul de comuniune care sălășluiește în siml fiecărei trepte de hirotonie se revarsă nu numai în raporturile de întregire dintre ele, ci și în întregirea dintre ele și poporul credincios, în slujirea lor.

Poporul credincios întregeste cu slujirile lui cele trei slujiri ale treptelor de hirotonie. Nici una din Sfințele Taine nu poate fi săvîrșită fără contribuția activă a poporului. Orice Taină are nevoie nu numai de un laic căruia preotul i-o administrează, ci și de alți laici care să contribuie la săvîrșirea ei. Numai la Taina Mărturisirii, care e o convorbire intimă între credincios și preot, nu participă și un alt laic. Iar laicul căruia i se administrează o Taină nu e un obiect pasiv, ci un subiect care se așază într-un raport personal direct cu Dumnezeu, preotul ocazional numai stabilirea acestui raport. Dar rolul acesta de ocazionare al preotului e întregit de alți laici, în baza Tainelor pe care le-au primit și ei.

La săvîrșirea Sfințelor Taine e necesar cel puțin cîntărețul care reprezintă poporul. La Botez mai sînt necesari neșii, care dau garanția pentru credința celui ce se botează și pentru creșterea lui în credință. Se arată astfel că credința ca condiție a Botezului și ca sursă a vieții celei noi în credință se naște și se dezvoltă în comuniunea dintre credincioși. Subiectul sfintei Liturghii e «noi». Preotul folosește adeseori această expresie, incluzîndu-se și pe sine în comunitatea liturgică. Dar și credincioșii folosesc expresia «noi», răspunzînd lui «noi» al preotului. Preotul se referă în rugăciunile lui din timpul sfintei Liturghii la «aceștia», la «poporul ce stă înaintea Ta» și nu la un singur credincios. La cuvîntul preotului: «Pace tuturor» trebuie să răspundă poporul, cerînd pentru preot de la Domnul aceeași pace («Și duhului tău»). La orice cerere a preotului, la orice doxologie și mulțumire adresată de preot lui Dumnezeu, trebuie să se asocieze, sau trebuie să-și aducă confirmarea poporului prin «Amin». Și aceasta e valabilă pentru toate Sfințele Taine și slujbele bisericești.

Poporul trebuie să confirme la hirotonie «vrednicia» celui ce se hirotonește. Transcendența divină nu-și comunică lucrarea ei minuitoare unui credincios prin preot sau episcop — ca printr-un canal finchis, ci ca printr-un fir învîluit în prezența și rugăciunea poporului. Rugăciunea preotului sau a episcopului întregeste

culturii însuși, ca și cea caritativ-socială, primesc un caracter sacru și credincioși participând la ele, o fac pentru că au prin Tainele primite de ei ceva comun cu membrii ierarhiei; sau membrii ierarhiei primesc prin Taina hirotoniei și răspunderea pentru îndrumarea și însușirea acestor activități, fiind președinții de drept ai consiliilor și adunărilor clericale-mirenesci care se ocupă cu aceste probleme și supraveghetorii ai executării hotărârilor lor.

Statutul amintit al Bisericii Ortodoxe Române mai spune: «Atribuțiunile și obligațiile parohului, în afară de cele barismatice, didactice și de conducere spirituală a parohiei sînt: convoacă și prezidează Adunarea parohială și Consiliul parohial; controlează administrarea averii bisericești, instituțiile culturale și funcționale din parohie» etc.

La fel se spune de episcop că pe lângă atribuțiile sale sacramentale, de învățător și păstor sufletesc, prezidează organele eparhiale clericale-mirenesci care se ocupă cu chestiunile economic-administrative ale episcopiei.

Spiritul de comunitate se manifestă și aci, întrucît preotul sau episcopul este numai președinte al acestor foruri, iar hotărârile acestora se iau cu majoritate de voturi.

Astfel toate oficiile în Biserică funcționează într-un spirit comunitar-sobornicesc. Biserica întregă este un sinod continuu, sau este sobornicescă. Ierarhia, prin harul iubirii divine ce lucrează în ea, ocazională și animează raporturile de comuniune între toți membrii Bisericii și între ei și Dumnezeu. Slujirile ei sînt slujiri ale comunității, slujiri care prin harul divin transfigurează raporturile între membrii Bisericii în duhul comunității treimice. Fără ierarhia cu har divin s-ar extinde în Biserică individualismul bunului plăc. Cu o ierarhie lipsită de duhul comunității sobornicesci, raporturile în Biserică ar deveni reci, rigide, juridice, distante, care ar coplesii harul divin, lășându-l neactualizat; ar deveni raporturi între dominații și dominații.

Pr. Prof. D. STANILOAE

CONFERINȚA FEDERAȚIEI MONDIALE LUTERANE PENTRU BISERICILE MINORITARE EUROPENE CU TEMA «COMUNITATEA ȘI PASTORUL ÎNTR-O LUME MATURĂ»

Federația Mondială Luterană a organizat între 21 și 26 septembrie 1970 la Poiana-Brasov o conferință pentru pastorii și teologii luterani din Bisericile minoritare din Europa. Lucrările conferinței au fost conduse de *Pastorul Dr. Paul Hansen*, secretar general al Federației, care s-a preocupat de întreaga organizare a acestei întâlniri. În afară de delegații Bisericilor Luterane minoritare din Europa, au luat parte, ca invitați, reprezentanți ai unor organizații creștine ecumenice; Dr. Heinrich Hermann Puffert, din partea Consiliului Ecumenic al Bisericilor; Dr. Gleg Garfield Williams, din partea Conferinței Bisericilor Europene; Prof. Dr. Vilmos Vajta, din partea Institutului pentru cercetări ecumenice de la Strasbourg. Din Republica Socialistă Româniea au participat delegația Bisericii Luterane Evanghelice C.A., condusă de Episcopul Adolf Klein din Sibiu și delegația Bisericii Sinodale Prezbiteriene, condusă de Episcopul D. G. Argay din Cluj.

rugăciunea poporului, se deschide și se lărgeste în ea, dovăduindu-se o rugăciune a comunității, a Bisericii. Se produce o încălzire spirituală reciprocă între preot și popor în rugăciune.

În mod deosebit se arată continuitatea și întregirea între slujirile ierarhiei și slujirea poporului în existența treptelor slujitoare de la diacon în jos, care nu sînt trepte de hirotonie, ci de hirotesis, adică fac legătura între starea laicilor și cler, între slujirile clericului și ale laicilor. Membrii lor sînt laici cu o consecrare pentru serviciile divine. În persoanele lor sînt consacrați în principiu laicii în calitate de laici pentru serviciile divine, mai precis pentru anumite slujiri întregitoare ale slujirilor ierarhiei, necesare oficiilor divine. Trecerea de la cler la popor se face astfel gradat și aproape nu se simte unde e granița între cler și popor. Toți au o slujire în cadrul serviciilor divine. Înainte de prima treaptă de hirotesis, adică înainte de hirotesia în anagosti, se săvîrșește tundera candidatului. Despre tundera însă canonistul Balsamon zice: «Canoanele privesc pe oricine drept cleric din ziua în care a primit semnul tunderii de la episcop»⁴. Dar o «tunderă» primară și cel ce se botează. Deci într-un fel și el face parte din slujitorii aleși ai lui Dumnezeu, din proția generală, din cei ce întregesc cu slujirile lor slujirile preoției de hirotonie. În baza acestei preoții pot boteza și laicii botezați. În caz de urgență și de lipsă a unui preot de hirotonie. Nicolae Cebeșila face o legătură între ungerea altarului cu Sfîntul Mir și între Taina Mirungerii, declarînd că cei ce primesc această Taină devin și ei niște altare, la care slujesc ei înșiși, ca niște preoți, lui Dumnezeu.

În ce privește slujirea învățătoarească sau a mărturisirii credinței celei drepte, care este un fel de propovăduire, e clar că creștinul devine un asemenea mărturisitor al credinței încă de la Botez. Această mărturisire de la Botez corespunde cu mărturisirea mai amănunțită a credinței dată de candidatului la episcopat. Diaconul, sau în lipsa lui preotul — și aceasta se întîmplă în majoritatea cazurilor — se înseamnă și rostește împreună cu poporul «Crezul» niceoconstantinopolitan, care reprezintă toată credința. Pe baza aceasta *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* prevede: «Membrii parohiei au îndatorirea de a susține, întări și răspîndi credința Bisericii Ortodoxe» (art. 42). Card. Döpfner spune și el: «La slujirea cuvîntului care e o slujire sacerdotală, sînt chemați toți membrii poporului lui Dumnezeu»⁵.

Dar dacă pe de o parte poporul credincios e chemat să întregescă cu slujirea lui slujirile sacramentale ale ierarhiei, pe de altă parte cele trei trepte de hirotonie primesc și ele pe lângă capacitatea slujirilor sacramentale și o capacitate de a se îngrijii de latura administrativ-economică a Bisericii lui Hristos, întrucît în anumite limite, și aceasta este necesară: îngrijirea de clădirea și întreținerea locașurilor sfînte, procurarea celor necesare culturii, o activitate caritativă etc.

Dar aceste activități trebuie să le îndeplinească episcopul împreună cu unii delegați dintre preoți și mireni, iar preotul cu unii credincioși aleși dintre mireni și să prezinte raportul despre această activitate unor edunări reprezentative ale întregului corp bisericesc.

Aci avem o nouă întâlnire între slujirea ierarhiei și a poporului credincios. Activitatea economic-administrativă în vederea întinerii locașurilor de cult și a

4. Comentariu la can. 33 al Sinodului Trulan, can. 1 al Sf. Vasile cel Mare.

5. «Il Regno», loc. cit., p. 347.